

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті окреслено концептуальні підходи в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення впродовж усього життя, висвітлено наукові погляди на саморозвиток особистості студента у процесі навчання та самовдосконалення під час майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: *концептуальні підходи, особистість, професійна освіта, професіоналізм, саморозвиток, самовдосконалення, учитель фізичної культури.*

Зміни, що відбуваються в Українській державі під впливом глобалізаційних процесів, які по-іншому ставлять питання про розвиток країни й цінності суспільства [9], торкнулися всіх сфер суспільного життя, в тому числі – вищої освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Динамізм сучасних соціально-економічних трансформацій загострює проблему збереження та зміцнення здоров'я населення країни, підвищуючи роль фізичної культури в житті кожної людини. Це зумовлює необхідність професійної підготовки кваліфікованих учителів фізичної культури, здатні до безперервного самовдосконалення впродовж усього життя, які вміють пристосовуватися до нових швидкозмінних умов педагогічної праці, а також постійно готові до творчих пошуків і професійного саморозвитку.

Але, водночас, ціла низка питань, що стосується підготовки майбутніх учителів фізичної культури, залишається невирішеною. Наразі спостерігається недостатній рівень теоретичної розробки проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення. Відсутні наукові дослідження, в яких би розкривалися особливості формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до професійного самовдосконалення у процесі навчання у ВНЗ.

Саме тому наразі набуває особливої актуальності проблема якісного формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до професійного самовдосконалення, чим пояснюється вибір теми дослідження. **Метою статті** є висвітлення наукових поглядів на професійне самовдосконалення особистості студента та окреслення концептуальних підходів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення упродовж усього життя.

Напрямами професійної діяльності фахівця з фізичної культури є фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. У процесі розвитку діяльності фахівців з фізичної культури формуються професійні норми, правила, вимоги до представників цієї сфери діяльності. Такі вимоги передбачають необхідний

обсяг знань, умінь і навичок, специфічні професійні й особистісні риси, ставлення до майбутньої фахової діяльності. Усе це відображається у змісті формування професійної культури, яка являє собою сукупність знань і вмінь, що забезпечать високі результати професійної діяльності.

Проблема збереження та зміцнення здоров'я людей наразі набула особливої гостроти, тому одним із важливих завдань вищої освіти є підготовка майбутніх учителів фізичної культури, спроможних якісно виконувати свої професійні функції в сучасних умовах і творчо самовдосконалюватись як фахівець і особистість.

Проте між сучасними потребами ринку праці та результатами діяльності вчителів фізичної культури склалися певні суперечності, що зумовлюють необхідність професійної підготовки фахівця з фізичної культури, здатного до гармонійного саморозвитку та постійного самовдосконалення свого педагогічного мислення, самоаналізу та самооцінки своєї діяльності.

На наш погляд, причиною такого становища є наявність проблем, що виникли у процесі професійної підготовки фахівців цієї галузі: 1) невідповідність традиційних цільових настанов на підготовку майбутніх учителів фізичної культури сучасним концепціям розвитку фізичної культури й системи фізичного виховання в системі вищої освіти; 2) превалювання окремих підходів у вирішенні проблем підготовки педагогічних кадрів і об'єктивна необхідність комплексного впровадження нових освітніх технологій; 3) необхідність модернізації процесу професійної підготовки відповідно до сучасних тенденцій розвитку освітньої системи й відсутність механізму такого впровадження на практиці з урахуванням сучасних інформаційних, організаційних, науково-методичних досягнень.

Вимоги часу детермінують необхідність підготовки покоління вчителів фізичної культури, здатних швидко й адекватно реагувати на виклики суспільства, бути всебічно розвиненими, творчо активними, професійно компетентними. Актуальним є виховання фахівця, здатного сприймати ринкові перетворення, легко адаптуватися до змін у житті, вільно оперувати здобутими знаннями. Особливе місце в структурі такої підготовки належить формуванню вмотивованості потреби майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення, безперервного творчого саморозвитку та самоосвіти особистості, підвищення професійної культури.

Концептуальні положення проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення базуються на висновках таких науковців, як А. Барабанова – щодо важливості вищої фізкультурної освіти; І. Головіна – стосовно самовиховання в процесі професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту; А. Гречко – з удосконалення методики професійної підготовки студентів на основі формування адекватної самооцінки вчителя фізичної культури; Л. Дюкіна – щодо стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів та формування у них потреби в самоосвіті, саморозвитку та самовихованні; В. Каргаполова – стосовно необхідності професійного становлення викладача фізичної культури; Б. Шиян –

щодо важливості теоретико-методичних основ підготовки вчителів фізичної культури в педагогічних навчальних закладах.

Цінними в контексті нашого дослідження є наукові положення, ідеї педагогічної та психологічної науки з проблем особистісно-орієнтованої освіти (Г. Бал, І. Бех, О. Бондаревська, С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Ничкало, С. Подмазін, В. Рибалка, В. Сериков, С. Сисоєва); концепція оптимізації навчально-виховного процесу (Ю. Бабанський, М. Поташник); підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (Е. Вільчковський, О. Демінський, В. Каргополов, Р. Карпюк, Ф. Медвідь, Л. Сущенко, В. Фідельський, Г. Шашкін, Б. Шиян, Ю. Шкретій); організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах фізичної культури (О. Петунін, В. Приходько, А. Сущенко).

Питання підготовки до професійно-педагогічного самовдосконалення багато науковців розглядали в контексті вивчення готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку (Т. Тихонова, Т. Степанова, М. Костенко, П. Харченко), самоосвіти (Ю. Калугін, О. Малихін, І. Наумченко), самовиховання (С. Єлканов, О. Кучерявий, Л. Рувінський), самоактуалізації та самореалізації (Є. Бакшеєва, Г. Балл, Ю. Долинська, В. Калошин, М. Лазарев, Н. Сегеда), мотивації професійного самовдосконалення педагога (Б. Кондратюк, О. Борденюк, Т. Сущенко), розвитку майбутнього вчителя як суб'єкта професійної діяльності (О. Пехота, Г. Аксьонова).

Концепція підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення у вищих навчальних закладах ґрунтується на компетентнісному, системному, синергетичному, особистісно-орієнтованому, аксіологічному, мотиваційному, процесуально-діяльнісному, акмеологічному, культурологічному підходах.

Концептуальні положення щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури визначено в Законах України “Про освіту” (1991), “Про фізичну культуру і спорт” (1993), “Про вищу освіту” (2001), “Про фізичну культуру” (2011); у Концепції Загальнодержавної програми “Здоров'я 2020: український вибір” на 2012–2020 роки (2011), Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки (2012).

У Законі України “Про вищу освіту” при визначенні вимог до випускника та якості вищої освіти акцентовано на понятті “професійна компетентність” і, таким чином, професійна підготовка орієнтується на здобуття випускниками фахової компетентності. Галузевими стандартами вищої освіти України (наказ МОН України від 31.07.1998 р. № 285) запроваджується модель компетентності фахівця (освітньо-кваліфікаційна характеристика – ОКХ), де узагальнено зміст освіти, відображено мету освітньої та професійної підготовки, визначено місце фахівця у структурі господарства держави й висунуто вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей. Отже, компетентність спеціаліста є одним зі складників державних освітніх стандартів. Це дає змогу стверджувати, що, компетентнісний підхід в освіті України запроваджується як обов'язковий на державному рівні.

На думку дослідника Б. Сазонова, для досягнення високої якості професійної підготовки фахівців необхідно виокремлювати чотири основні цілі вищої освіти в сучасному світі: підготовка до успішного входження на ринок праці; підготовка до життя й вироблення активної життєвої позиції; особистісний розвиток; підтримка широкої бази передових знань [11, с. 11]. Саме розв'язанню цієї проблеми сприяє впровадження компетентнісного підходу, що лежить в основі формування єдиного механізму відповідності академічних ступенів і кваліфікацій, здобутих у результаті засвоєння освітніх програм різних країн (Європейська рамка кваліфікацій (ЄРК)).

Цей підхід базується на виокремленні компетентності як мети професійної підготовки фахівця у вищому навчальному закладі. Питання компетентнісного підходу в освіті окреслені в працях таких дослідників, як Дж. Равен, В. Болотов, Дж. Боуен, І. Зимня, І. Зязюн, А. Елліс, В. Сериков, С. Сисоєва, Ю. Колер, Ю. Татур, Д. Фоутс, А. Хуторський, І. Якиманська та ін.). Учені наголошують на зорієнтованості на засвоєння узагальнених знань, умінь, способів діяльності.

Застосування компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання припускає досягнення такого кінцевого результату освіти, що може розглядатися як сформованість у випускника професійних компетенцій як єдності узагальнених знань і вмінь, універсальної готовності до розв'язання соціальних і професійних завдань, що визначають володіння власне професійною діяльністю на високому рівні, готовність до інновацій у професійній галузі.

Якщо раніше основною метою підготовки вчителя фізичної культури було технологічне зростання, то сьогодні наголошується на його особистісному розвитку, що є наслідком самоорганізації та узагальнення діяльнісного та особистісного досвіду майбутнього фахівця. З таких позицій компетентність розглядають як категорію, зумовлену рівнем професійної освіти, досвідом та індивідуальними здатностями педагога, що передбачає, поряд з технологічною готовністю до розв'язання професійних завдань, його гуманну педагогічну позицію, ціннісне ставлення до педагогічної діяльності й високий рівень загальної й професійної культури.

На думку О. Дубасенюк, компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної й загальної культури, досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується в певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення педагогічних завдань та проблем [7].

Як зазначає Л. Титаренко, компетентність на сучасному етапі є показником якості вищої освіти, що формує основи її професійного аспекту, необхідного для прийняття рішень і діяльності у сфері обраної професії [13, с. 3].

Український учений І. Цар досліджує в діалектичній єдності професійно значущі якості фахівців у контексті системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного, технологічного, методологічного підходів. Автором проаналізовано сукупність найважливіших якостей і ключо-

вих компетенцій сучасного фахівця гуманітарного профілю, особистісно-орієнтований підхід до процесу навчання, концепцію діяльнісного підходу до розвитку особистості, системний підхід у процесі навчання, компетентнісний підхід у сучасній освіті, теоретичні основи технологізації навчання, різні аспекти теоретичних і методичних основ тренінгового навчання [14].

Дослідниця В. Гриньова стверджує, що методологічний концепт відображає взаємозв'язок і взаємодію різних підходів до вивчення проблеми педагогічної культури. Передумовою його є культурологічний підхід, який передбачає створення умов для самовизначення, самореалізації особистості студента в культурі. Він дає змогу розглядати педагогічну культуру в загальнокультурному контексті як інтеграцію особистості вчителя з духовною і професійною культурою, як складне інтегроване поняття, наскрізну характеристику моральної, естетичної, розумової, правової, емоційної культури, будучи їх складовою й одночасно включаючи їх у себе; системний підхід, який дає можливість розкривати закономірності, зв'язки між окремими компонентами (елементами) системи. Педагогічна культура майбутнього учителя є певною системою й одночасно елементом педагогічної системи. Цілісність і системність педагогічної культури як педагогічного феномену забезпечують структурні та функціональні її компоненти; особистісно-діяльнісний підхід, що забезпечує усвідомлення студентом себе як особистості, виявлення й розкриття своїх педагогічних можливостей [5].

В умовах соціально-економічних перетворень в Україні питання збереження здоров'я української нації належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів, зростають вимоги з боку суспільства до якості підготовки спеціалістів, які обслуговують сферу фізичної культури, до рівня їх професійної компетентності.

У сучасних умовах професійна компетентність майбутнього фахівця стає основним системоутворювальним чинником, що визначає зміст освіти, зокрема педагогічної. Дехто з авторів [10] вважає, що компетентність не є вродженою, а набувається людиною протягом життя у процесі цілеспрямованого або неявного навчання, а отже, поняття “компетентність” та “навчання” пов'язані.

Характерними ознаками системи освіти на сучасному етапі є тенденції демократизації, гуманізації, що віддзеркалюють потреби суспільства у вільних освічених громадянах, у визначенні їх права обирати той рівень освіти, який дасть змогу максимально розвивати свої здібності, задовольняти різні освітні запити [13, с. 7].

На думку М. Мруги, такі процеси стають пріоритетними у визначенні освітніх стратегій, тому що навчання у вищих педагогічних навчальних закладах – це тільки базовий етап у становленні професійно-педагогічних якостей і вмінь, який полягає в тому, щоб, насамперед, перейти від масово-репродуктивного до індивідуально-творчого підходу, що створює передумови для формування особистості вчителя [13, с. 66].

Нам імпонують наукові погляди Е. Вільчковського, який вважає, що важливе місце в моделі фахівця фізичного виховання посідають визначення

змісту й структури його професійної діяльності, обсяг виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, необхідних для повноцінного виконання професійних обов'язків [2, с. 305]. Учений зазначає, що ефективність виконання педагогічних функцій (навчання і виховання) фахівця фізичного виховання забезпечується плануванням роботи з фізичної культури, організацією системи фізичного виховання, контролем, обліком і аналізом ефективної педагогічної діяльності.

Процесуально-діяльнісний підхід забезпечує процес формування високого рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення. Цей підхід зумовлений визначенням головної мети й конкретних завдань із самоосвіти та самовиховання майбутніх фахівців. Складання чіткого плану поетапного самовиховання за програмами бакалаврів, спеціалістів і магістрів дає змогу ґрунтовніше планувати навчально-виховний процес, розробити способи контролю за його наслідками.

Складність і неоднозначність трансформацій, що відбуваються в суспільстві й системі вищої освіти, потребують від учителя реалізації демократичних і гуманістичних принципів у педагогічній діяльності, ставлять його перед необхідністю ціннісного самовизначення, що зумовлює значні зміни в системі професійної підготовки учителів фізичної культури.

Акмеологічний підхід забезпечує закономірності та механізми досягнення вершин у педагогічній діяльності й досліджує процеси поетапного становлення вчителя-професіонала. Акмеологічний підхід використовується для особистісно-професійного розвитку конкретної особистості. Націленість на "акме" передбачає інтерактивну взаємодію, призначення якої полягає в зміні, удосконаленні моделей поведінки й діяльності учасників педагогічного процесу.

Серед акмеологічних технологій професійної педагогічної підготовки студентів – технологія контекстного навчання, технології відкритих систем інтенсивного навчання або інтенсивні освітні технології тощо. Акмеологічні технології є засобом практичного й творчого досягнення поставлених цілей на рівні майстерності, їх застосування зумовлює всебічний прояв і відтворення сутнісних сил майбутнього вчителя фізичної культури.

Як зауважують А. Деркач та О. Селезньова, важливою умовою акмеологізації педагогічного процесу є створення особливого "акмеологічного середовища" – середовища комфортного викладання й навчання, що стимулює прагнення самореалізації, творчості, до успіху й рефлексії. Акмеологічні технології передбачають використання засобів і методів навчання, які активізують навчальну й науково-дослідну діяльність студентів [6].

Професійна освіта майбутніх учителів фізичної культури має стати передумовою розвитку їхнього професіоналізму й готовності до самореалізації особистості, формування гуманістичних ціннісних установок, спрямованості на професійне самовдосконалення впродовж усього життя. Покращення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на сучасному етапі потребує ефективніших шляхів організації навчально-педагогічного процесу.

Мотиваційний підхід є найважливішим соціально значущим внутрішнім рушієм професійного самовдосконалення, він зумовлений особистими потребами, інтересами, ціннісними орієнтаціями. При його використанні застосовують методи самонавіювання та самопереконавання, що спонукають до професійного самовдосконалення, здатності до постійного збагачення своєї духовної та професійної культури.

Аксіологічний підхід ставить у центр педагогічної діяльності цінності буття людини, йому властиві гуманні відносини між учителем і учнем, які сприяють творчій співпраці. У педагогічній освіті використання такого підходу спрямовує розвиток особистості студента на розкриття його професійно-особистісного потенціалу. Аксіологічний підхід здебільшого зорієнтований на формування у студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, які визначають їхнє ставлення до світу, власної діяльності, самого себе як людини та професіонала.

Системний підхід як самостійний науковий напрям у педагогіці використовують при дослідженні цілісності складників педагогічного процесу та встановленні зв'язків і взаємодій між ними, особистості студента (учня), педагогічного колективу, соціального й освітнього середовища тощо.

У науковому світі існують різні погляди на дефініцію поняття “системний підхід”, зокрема: “системний підхід – це спосіб наукового пізнання та практичної діяльності, що вимагає розгляду частин у нерозривній єдності з цілим” [1, с. 536]; “системний підхід – це послідовність процедур для створення складноорганізованого об'єкта як системи, а також спосіб опису, пояснення, прогнозування поведінки таких об'єктів; дослідження складноорганізованих об'єктів як комплексу взаємопов'язаних підсистем, поєднаних загальною ціллю, що розкриває інтегративні властивості об'єкта як системи, а також зовнішні й внутрішні зв'язки; цілісне бачення складноорганізованих об'єктів дослідження” [3, с. 3].

В основі системного підходу – розгляд об'єктів дослідження як систем, що передбачає розкриття цілісності об'єкта дослідження, виявлення розмаїття зв'язків у ньому та зведення цього розмаїття до певної цілісної картини; сукупність методів і засобів, які дають змогу досліджувати властивості, структуру й функції об'єкта дослідження як системи зі складними взаємодіями й взаємозв'язками; принцип, який становить сукупність методів і засобів певної логічної системи, що повинна забезпечити глобальну мету функціонування об'єкта як системи [3, с. 5].

Системний підхід дає змогу забезпечити комплексне вивчення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення, аналіз цього процесу як педагогічної системи.

Синергетичний підхід характеризує особистісний розвиток майбутнього учителя фізичної культури як процес, що супроводжується суперечностями, які зумовлюють трансформацію ціннісних орієнтацій, самопізнавальну й самовиховну активність. З позицій синергетики професійні рішення та дії визначаються за допомогою аналізу особливостей власного стилю роботи, власного “Я”.

За своєю сутністю синергетичний підхід – це сучасна теорія самоорганізації. На думку російської дослідниці В. Гребневої, “специфічність синергетичного мислення містить у собі нові знання про самоорганізацію та саморозвиток систем, які дають можливість збагатити наші уявлення про педагогічну діяльність і педагогічний процес... Сучасний вищий навчальний заклад, із позиції синергетичного підходу, являє собою багатовимірний пізнавальний простір, якісною одиницею якого є суб’єкти освітнього процесу (викладачі, студенти)” [4, с. 128].

Синергетика входить до універсальної методологічної парадигми, де вивчаються складні самоорганізовані системи. Предметом синергетики є механізми самоорганізації, завдяки чому синергетику і називають теорією самоорганізації, а самоорганізацію як процес (група процесів) можна, на нашу думку, вважати передумовою самовдосконалення особистості.

Педагогічний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення, заснований на зазначених концептуальних підходах, на наше переконання, можна назвати творчим, системно-синергетичним, а на думку Т. Сущенко [12], – формувально-розвивальним, особистісно-орієнтованим процесом взаємного духовного збагачення викладачів і студентів за умов оптимального психологічного клімату відносин, оскільки педагогічний процес у вищій школі має стати “процесом взаємного духовного збагачення викладачів та студентів в умовах оптимального психологічно комфортного клімату відносин, діалогічної культури й інтелектуальної співтворчості” [12, с. 26].

Унаслідок швидкозмінних суспільних умов і стану здоров’я дитячого населення концепція підготовки майбутніх учителів фізичної культури має базуватися на сучасних положеннях і дослідженнях щодо професійного розвитку фахівців та на попередньому досвіді в галузі фізичного виховання, які спрямовані на формування гуманної та творчої особистості, здатної до неперервного самовдосконалення, самоосвіти й саморозвитку. У вищому навчальному закладі важливо передавати не тільки основи професійних знань, умінь і навичок, а й правильне ставлення до інновацій, уміння творчо застосовувати їх у професійній діяльності.

Висновки. Таким чином, на наше переконання, в сучасних умовах ефективність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення можна суттєво підвищити, якщо на основі теоретико-методологічного обґрунтування розробити та впровадити експериментально-дослідну модель і науково-методичну систему її поетапного забезпечення за рахунок застосування системно-синергетичного, компетентнісного, процесуально-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, аксіологічного, мотиваційного, акмеологічного, культурологічного підходів до професійної підготовки. Сприятиме цьому створення комфортного освітнього середовища, максимально наближеного до професійного, збагачення досвіду професійної самореалізації, творчого саморозвитку й самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури у процесі навчання та позааудиторної роботи.

Майбутнє держави значною мірою залежить від соціальної активності й високого рівня фахової свідомості вчителів фізичної культури, від їхнього творчого підходу до виконання професійних функцій і педагогічного призначення, уміння саморозвиватися (як фізично, так і духовно), професійно самовдосконалюватися впродовж усього життя, стати справжнім прикладом і гідним взірцем для своїх вихованців, а отже – безпосередньо впливати на формування підростаючого покоління, здорової української нації.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В.П. Філософський словник соціальних термінів / ред. колегія : В.П. Андрущенко та ін. – 2-ге вид., доп. – Х. : Р.И.Ф., 2005. – 672 с.
2. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е.С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. – Х. : ОВС, 2002. – С. 301–309.
3. Гончаренко С. Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес / С. Гончаренко, В. Кушнір, Г. Кушнір // Шлях освіти. – 2008. – № 4 (50) – С. 2–10.
4. Гребнева В.В. Становление, сущность, основные принципы системного и синергетического подходов в образовании / В.В. Гребнева // Субъект образования как самоорганизующаяся система : сб. науч. и науч.-прикл. трудов. – Белгород : Политерра, 2005. – С. 122–138.
5. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / В.М. Гриньова. – К., 2001. – 45 с.
6. Деркач А.А. Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности, механизмы развития / А.А. Деркач, Е.В. Селезнева. – М. : Изд-во Москов. психол.-соц. ин-та ; Воронеж : МОДЭК, 2006. – 496 с.
7. Єрмаков І. Навчання і компетентність: пошуки сенсу і змісту / І. Єрмаков // Завуч (Шкільний світ). – 2005. – № 19. – С. 3–4.
8. Занфірова Т.А. Щодо деяких аспектів глобалізації і духовності / Т.А. Занфірова // Духовність і громадянське суспільство в умовах глобалізації : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції “Андріївські читання”, 15 грудня 2011 р. / за ред. В.М. Огаренка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – С. 136–138.
9. Дубасенюк О.А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О.А. Дубасенюк, О.В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
10. Мруга М.Р. Методи педагогічної діагностики та тенденції їх розвитку / М.Р. Мруга // Вісник Прикарпатського університету: Педагогіка. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. – Вип. 11. – С. 76–82.
11. Сазонов Б.А. Болонский процесс: актуальные вопросы модернизации российского высшего образования / Б.А. Сазонов. – М. : МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2006. – 245 с.
12. Сущенко Т.И. Вузовский педагогический процесс, способствующий формированию национальной творческой элиты / Т.И. Сущенко // Теорія і практика управління соціальними системами. – Х. : ХПІ, 2002. – № 2. – С. 34–40.
13. Титаренко Л.М. Формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л.М. Титаренко. – К., 2007. – 20 с.
14. Цар І.О. Педагогічні технології формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вчителя гуманітарного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І.О. Цар ; Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, 2011.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2014.

Шаповалова И.В. Основные концептуальные подходы в подготовке будущих учителей физической культуры к профессиональному самосовершенствованию

В статье обозначены концептуальные подходы в подготовке будущих учителей физической культуры к профессиональному самосовершенствованию в течение всей жизни, освещены научные взгляды на саморазвитие личности студента в процессе обучения и самосовершенствования во время будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *концептуальные подходы, личность, профессиональное образование, профессионализм, саморазвитие, самосовершенствование, учитель физической культуры.*

Shapovalova I. The main conceptual approaches in the preparation of future teachers of physical culture for professional self-improvement

The article outlines the conceptual approaches in the preparation of future teachers of physical culture for professional self-improvement throughout the life of the lit scientific views on the development of student's personality in the process of learning and self-development during their future careers. Noted the particular relevance of the problem of quality of formation of the future teachers of physical culture readiness for professional self-improvement.

The article notes that areas of professional activity of the specialist in physical culture is physical education, sports and health. In the process of development of activity of specialists in physical culture formed professional norms, rules, requirements to the representatives of this field of activity. Such requirements provide the necessary volume of knowledge, abilities and skills, specific professional and personal traits, attitudes to the future professional activity.

The concept of preparation of future teachers of physical culture for professional self-improvement in higher education institutions is based on competence, system, synergistic, personality oriented, axiological, motivational, procedural activity, acmeological, culturological approaches.

Key words: *conceptual approaches, personality, professional education, professionalism, self-development, self-improvement, the teacher of physical culture.*